

Færre faglærte udfordrer fødevarebranchen

Fødevarebranchen er udfordret af mangel på teknisk faglært arbejdskraft. Det er svært at rekruttere faglært arbejdskraft, men branchen har indtil videre været dygtig til at finde løsninger på forgæves rekruttering.

Fødevarebranchen står aktuelt og i lighed med en række andre brancher med betydelige rekrutteringsudfordringer. Det viser tal fra DI's lokale erhvervsklimaundersøgelse 2018.

Hver tredje rekruttering efter medarbejdere er forgæves

Otte ud af ti fødevarevirksomheder har i det seneste år haft behov for at rekruttere medarbejdere, men over hver tredje rekruttering har været forgæves.

For 60 pct. af de fødevarevirksomheder, der har oplevet forgæves rekruttering, vedrører det rekruttering af faglærte medarbejdere.

Forgæves rekruttering - generelt og i fødevarebranchen

Fordelt på medarbejdergrupper (andel i pct.)

Medarbejdergruppe	Fødevarebranchen	Alle brancher
Højtuddannede	23	32
Faglærte	61	55
Ufaglærte	34	23
Lærlinge og elever	10	22
Forgæves rekruttering i alt	37	37

Kilde: Lokalt erhvervsklima 2018. Survey blandt 7679 virksomheder, heraf 207 virksomheder inden for fødevarebranchen. Mulighed for flere svar

Hvad betyder udfordringerne med at rekruttere de nødvendige medarbejdere så for virksomhederne, herunder fødevarerbranchen? Konsekvenserne af dette er opstillet i tabellen herunder.

Hvilke konsekvenser har forgæves rekruttering for virksomhederne?

Fordelt på fødevarerbranchen og alle brancher generelt (andel i pct.)

Konsekvenser	Fødevarerbranchen	Generelt
Stillingen/stillingerne blev besat af en person/personer med andre kvalifikationer end ønsket	31	23
Opgaverne blev løst ved overarbejde blandt medarbejderne	44	38
Har opkvalificeret medarbejdere til at varetage opgaverne	15	8
Har mistet ordrer/salg eller udskudt projekter	23	35
Har flyttet dele af produktion til et andet sted	8	13
Ingen umiddelbare konsekvenser	7	11

Kilde: Lokalt erhvervsklima 2018. Survey blandt 7679 virksomheder, heraf 207 virksomheder inden for fødevarerbranchen. Mulighed for flere svar.

Fødevarerbranchen finder ofte løsninger på forgæves rekruttering

Tallene viser for det første, at virksomhederne - især i fødevarerbranchen - har fundet løsninger på den forgæves rekruttering, som har sikret, at opgaverne er blevet løst. Løsningerne er bl.a. overarbejde, opkvalificering af medarbejdere og ansættelse af medarbejdere med andre kvalifikationer end de ønskede.

Tallene viser for det andet, at fødevarerbranchen ikke i samme omfang som andre brancher har mistet ordrer eller har måttet flytte produktionen til andre steder. Der er tilsyneladende en større fleksibilitet i fødevarerbranchen i forhold til andre brancher, der gør, at branchen ikke i samme omfang mister ordrer eller flytter produktionen til et andet sted.

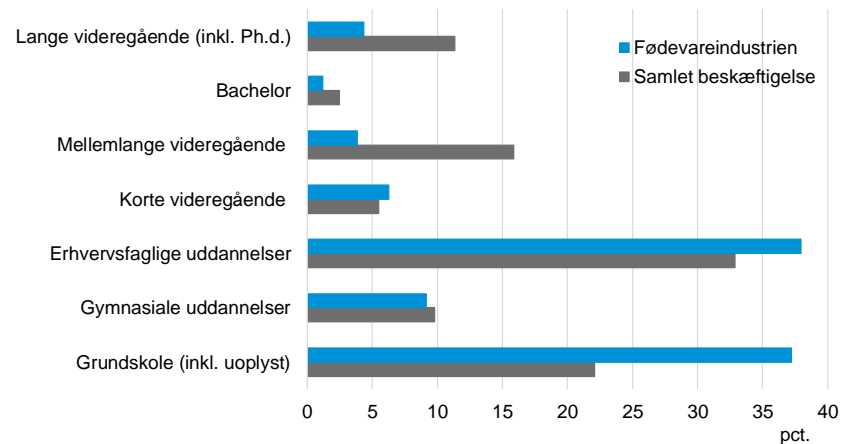
Det kan også hænge sammen med, at fødevarerbranchen generelt rekrutterer efter kortere uddannede i sammenligning med resten af arbejdsmarkedet, og disse funktioner og kompetencer kan i nogle tilfælde være lettere at substituere med anden arbejdskraft. Det er også bemærkelsesværdigt, at 44 pct. af fødevarerbranchens virksomheder løser opgaverne ved, at medarbejderne arbejder over.

Brug for flere faglærte de kommende år

Fødevarerbranchen er kendetegnet ved, at mange af de beskæftigede er ufaglærte eller faglærte.

Næsten 4 ud af 10 beskæftiget i fødevarerindustrien er faglærte

16-64-årige beskæftigede fordelt på uddannelsesniveau, 2016.

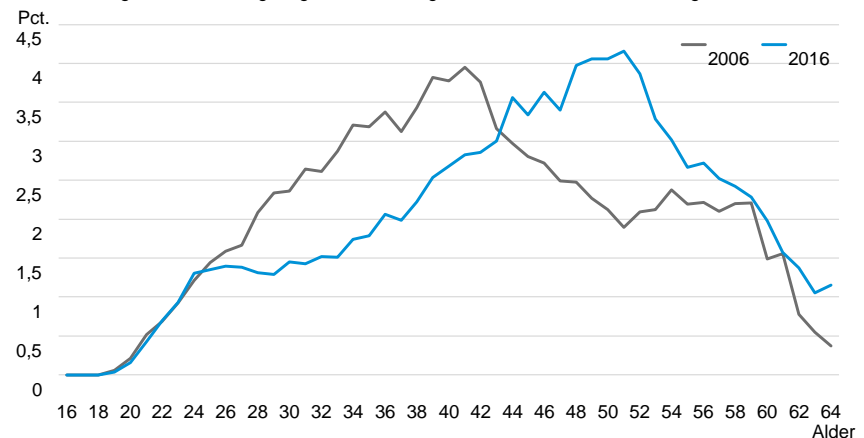
Anm.: Opgørelsen er baseret på den registerbaserede arbejdsstyrkestatistik (RAS) og vedrører beskæftigelse ultimo november. Kilde: DI-beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Faglærte er en helt central medarbejdergruppe i fødevarerbranchen

De faglærte er en helt central medarbejdergruppe for fødevarerbranchen. Næsten 40 pct. af medarbejderne i fødevarerbranchen er faglærte. Arbejdsudbuddet af faglærte falder i de kommende år, fordi de yngre generationer ikke i lige så høj grad tager en erhvervsuddannelse, som man gjorde tidligere. Det har den konsekvens, at den faglærte arbejdsstyrke bliver ældre, og når de trækker sig tilbage, kommer der ikke lige så mange nye til blandt de unge.

Faglærte beskæftiget i fødevarerindustrien er ældre end for 10 år siden

Aldersfordelingen af 16-64-årige faglærte beskæftiget i fødevarerindustrien, 2006 og 2016.

Anm.: Opgørelsen er baseret på Danmarks Statistik Registerbaserede Arbejdsstyrkestatistik (RAS) og vedrører beskæftigelse ultimo november. Andelen for et givent aldersstrin er udregnet i forhold til den totale branchebeskæftigelse blandt 16-64-årige. Kilde: DI-beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

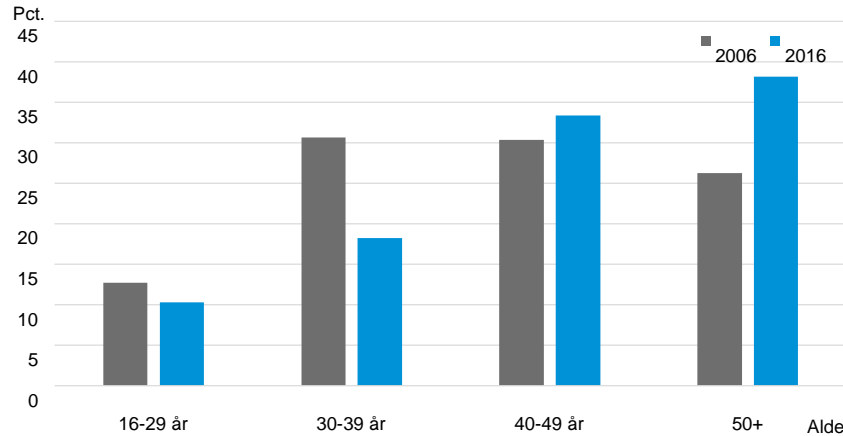
Alderspukkel blandt de faglærte i branchen

Aldringen er tydelig, når man ser på aldersfordelingen af de faglærte i fødevarerbranchen i 2006 og 2016. I perioden er andelen af personer i aldersgruppen 50-64 år steget fra 26 til 38 pct. Tilsvarende er der blevet færre i de yngre aldersgrupper, hvor der især er sket et stort fald i de 30-39-åriges andel.

Gennemsnitsalderen for en faglært i fødevarerbranchen var 46 år i 2016, mens den var 42 år i 2006.

Færre unge og flere ældre faglærte beskæftiget i fødevarerindustrien

Aldersfordelingen for 16 -64-årige faglærte beskæftiget i fødevarerindustrien, 2006 og 2016.

Opgørelsen er baseret på Danmarks Statistiks Registerbaserede Arbejdsstyrkestatistik (RAS) og vedrører beskæftigelse ultimo november. Andelen for en given aldersgruppe er udregnet i forhold til den totale brancheskæftigelse blandt 16-64 årige.

Fødevarerbranchen beskæftiger mange forskellige faglærte

De faglærtes uddannelsesretning blandt medarbejderne i fødevarerbranchen viser en stor spredning. Det største uddannelsesområde blandt faglærte i fødevarerindustrien med 6.500 beskæftigede er *fødevarer mv.* Det omfatter blandt andet uddannelser som slagter og bager, og det er naturligt, at det er et område, som er stærkt repræsenteret i fødevarerbranchen.

Det næststørste område er *kontor, handel og forretningservice* med 5.600 beskæftigede, hvor der findes store grupper af detailhandels- og kontoruddannede, som er talstærkt til stede i næsten alle brancher. Det er dog også værd at bemærke, at der er 1.800 faglærte inden for *maskinteknik og produktion*, som arbejder i fødevarerbranchen. Her findes blandt andet smede og industriteknikere.

Tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet blandt faglærte vil især mærkes blandt industriteknikere, elektrikere, mekanikere, tømrere og handels- og kontoruddannede, hvor andelen af medarbejdere over 50 år ligger omkring 50 pct.

Stor andel af ældre blandt de teknisk faglærte

Det er således først og fremmest blandt tekniske grupper af faglærte, at der er en meget stor andel ældre blandt de beskæftigede i fødevarerbranchen. Dette er faggrupper, som arbejdsmarkedet generelt vil komme til at mangle, så der vil blive øget konkurrence om teknisk faglærte i de kommende år. Derimod er der relativt få ældre bagere, konditorer og slagtere mv. i fødevarerbranchen, hvor det kun er henholdsvis knap en tredjedel af de beskæftigede, der er fyldt 50 år.

En høj andel af beskæftigede over 50 år antyder, at der kan blive særlige rekrutteringsudfordringer, idet relativt mange faglærte i denne gruppe nærmer sig pensionsalderen. Det kan på den baggrund forventes, at det også først og fremmest vil være inden for de tekniske områder, at fødevarerbranchen vil blive udfordret, når det gælder rekruttering af faglært arbejdskraft i de kommende år.

Fødevarerbranchen skal positionere sig

Det er i så fald et problem, som fødevarerbranchen vil have tilfælles med mange andre brancher, men det understreger behovet for, at branchen får positioneret sig godt i forhold til at rekruttere den type af teknisk faglært arbejdskraft, som virksomhederne vil efterspørge i de kommende år.

Flere lærlinge og praktikpladser i fødevarerbranchen

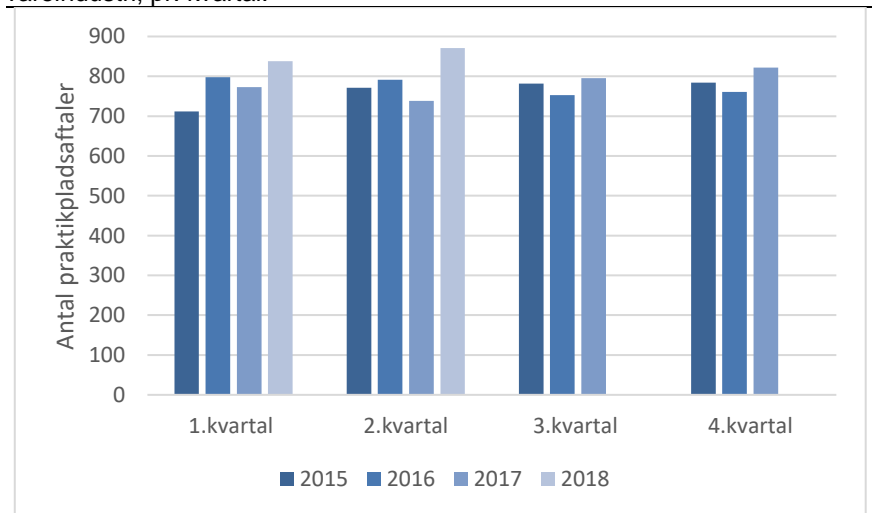
Fødevarerbranchen beskæftiger som nævnt mange faglærte. Det betyder derfor også, at der skal uddannes (flere) faglærte til industrien.

Flere praktikpladser og lærlinge i fødevarerbranchen

I 2016 blev regeringen og arbejdsmarkedets parter enige om en trepartsaftale, som skal skaffe flere faglærte. Dette kræver flere praktikpladser, og derfor skal der oprettes flere praktikpladser, men der skal også tiltrækkes flere unge såvel som voksne til erhvervsuddannelserne. Målet er, at der i 2025 indgås 8.000-10.000 flere praktikpladsaftaler end i 2016.

Vækst i indgåede praktikpladsaftaler i fødevarerbranchen

Antal indgåede praktikpladsaftaler seneste 12 mdr. i føde-, drikke- og tobaksvarerindustri, pr. kvartal.

Kilde: www.uddannelsesstatistik.dk

Positiv udvikling i antal praktikpladser

Der er en positiv udvikling i antallet af indgåede praktikpladsaftaler blandt virksomheder i fødevarerbranchen for første halvår af 2018 sammenholdt med den forudgående periode. De ekstra praktikpladsaftaler er overvejende indgået inden for de tekniske erhvervsuddannelser.

Den positive udvikling understøttes af, at næsten halvdelen af de adspurgte virksomheder i fødevarerbranchen tilkendegiver, at de planlægger at ansætte lærlinge og elever i år. Det kan både omfatte virksomheder, der udvider deres uddannelsesaktivitet, og virksomheder, som vil i gang med at uddanne faglærte.

Planer om at ansætte lærlinge/elever i år

Fordelt på fødevarerbranchen og alle brancher generelt (andel i pct.)

	Fødevarerbranchen	Generelt
Ja, vi planlægger at ansætte (flere) lærlinge/elever i år	46	31
Nej, vi har ikke planer om at ansætte lærlinge/elever i år	42	59
Ved ikke	12	10

Kilde: Lokalt erhvervs-klima 2018. Survey blandt 7679 virksomheder, heraf 207 virksomheder inden for fødevarerbranchen.

Flere lærlinge i fødevarerbranchen

Andelen af virksomheder i fødevarerbranchen, der har planer om at ansætte lærlinge/elever, er markant højere end for alle brancher. Det er positivt – især set i lyset af et fremtidigt voksende behov for faglærte grundet høj afgang fra arbejdsmarkedet.

Fremadrettet er det vigtigt at sikre en sammenhæng mellem uddannelser og fødevarerbranchens kompetencebehov. Én model kan være fokus på at få oprettet flere praktikpladser, der kan understøtte behovet for faglært arbejdskraft.

En anden model kan være at målrette nogle af de tekniske erhvervsuddannelser til delbrancher inden for fødevarerbranchen, f.eks. i form af toninger eller specialer på uddannelsen. Endelig er der en væsentlig opgave i at efteruddanne nuværende medarbejdere for at fastholde og udvikle de kompetencer, der er brug for i virksomhederne.

Branchespecifikke uddannelsesretninger målrettet efteruddannelse og praktikpladser er vigtigt i fremtiden